

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансового контролю та аудиту

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма «Аудит та державний фінансовий контроль»
Випускова кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент групи:
ОАДФКзм-21
Т.В.Буряк

Тернопіль 2022

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА РИЗИКІВ У ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

1.1. Сутність проектів та їх загальна характеристика

1.2. Теоретичні аспекти ризиків та їх класифікація

Висновок до 1 розділу

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

2.1. Особливості врахування ризиків при фінансуванні

Інвестиційних проектів

2.2. Аналіз ефективності інвестиційних проектів з урахуванням
можливого ризику та невизначеності

Висновок до 2 розділу

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

3.1. Інвестиційні проекти в Україні та фінансові ризики

3.2. Методи зниження ризиків інвестиційного проекту

Висновок до 3 розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА РИЗИКІВ У ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

1.1. Сутність проектів та їх загальна характеристика

В науковій літературі дослідженням різних питань щодо «проекти», «інвестиційні проекти», «управління проектами» займалися як українські так і зарубіжні вчені. Зокрема, Л.П. Батейко, І. А.Бланк, О. А. Загородніх, Ю. І.Єхануров, В. В. Ліщинська, Л.С. Кобилянський, Г. М.Тарасюк, Р. Б.Тян, Х. Амстронг, У. Г. Пітер, П. В.Моріс та інші.

В книжках іноземних авторів економічні категорії, «план», «програма» і «проект» ототожнюють, що не завжди по суті правомірно. У деяких випадках купівлю чи продаж пакета акцій підприємства, що пов'язані зі зміною власника чи співвласника, називають інвестиційним проектом. Розглядають п'ять ознак проекту.

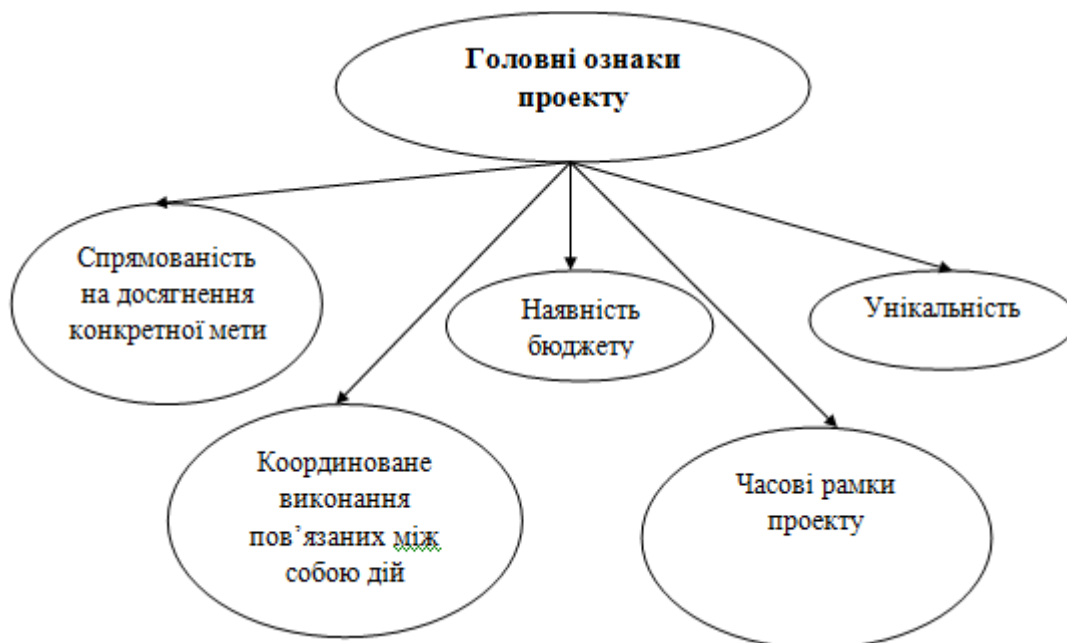

Рис.1.1. Головні ознаки проекту

Примітка. Розроблено автором.

Про неоднозначність думок у визначенні сутності поняття «проект» різними науковцями подані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Методичні підходи щодо трактування поняття «проект»

№ п/п	Визначення	Джерела
1.	«Сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін.» [4].	В.Т. Бусел [4]
2.	«Попередній текст якого-небудь документа, що виноситься на обговорення та затвердження» [4]	Великий тлумачний словник сучасної української мови.
3.	«Задуманий план дій, задум, намір» [4]	
4.	«Діяльність, за якої матеріальні, фінансові, людські ресурси організовано новаторським шляхом для виконання унікальної роботи при обмежені у часі та витратах, щоб досягти позитивних змін, визначених кількісними та якісними параметрами» [7].	
5.	«Послідовність взаємопов'язаних подій, які відбуваються впродовж встановленого періоду часу і спрямовані на досягнення неповторного, але в той час визначеного результату» [11].	Бэґьюли Ф. [11]
6.	«Те, що якое замислюється або планується; ціль, пропозиція» [71].	Бэґьюли Ф., Тян Р.Т., [71]. Шапиро В.Д.,
7.	«Креслення, кошторис, пояснювальна записка» [33]	Бишуев С.Д., Кобилянський
8.	«Детально оформлений план споруди чи конструкції» [33]	Л.С[33].
9.	«Сукупність цілеспрямованих, послідовно орієнтованих у часі, одноразових, комплексних і нерегулярно повторювальних дій (заходів або робіт), орієнтованих на досягнення кінцевого результату в умовах обмеженості ресурсів і заданості термінів їх початку і завершення» [33].	Кобилянський Л.С.
10.	«Система організаційно-правових і розрахунково-фінансових документів, необхідних для виконання певних дій або таких, що описують такі дії» [33].	.
11.	«Комплекс науково-дослідних, проектно-конструкторських, організаційно-господарських та інших заходів, пов'язаних ресурсами, виконавцями та термінами, відповідно оформлених і направлених на зміну об'єкта управління, що забезпечує ефективність розв'язання основних завдань та досягнення відповідних цілей за певний період» [67].	Тарасюк Г.М[67]..

12.	«Задум та необхідні засоби його реалізації з метою досягнення бажаного економічного, технічного результату» [67].	
13.	«Тимчасовий захід, здійснюваний для створення унікального продукту чи послуги» [68].	Товб А.С. Ципес Г.Л. [68].
14.	«Те, що містить у собі задум (проблему), засоби його реалізації (усі рішення проблеми) та отримані у процесі реалізації результати» [72].	Ткаченко В.А., Тян Р.Т., Холод Б.І. [72].
15.	«Завдання з певними вихідними даними й очікуваними результатами (цілями), що обумовлюють спосіб її розв'язання» [72].	
16.	«Система сформульованих цілей, створених або модернізованих для реалізації фізичних об'єктів, технологічних прийомів, технічної та організаційно документації, матеріальних трудових та інших ресурсів, а також управлінських рішень та заходів їх виконання» [78].	Швиданенко Г.О., Оголь О.В.[78].
17.	«Унікальний набір скоординованих дій з визначеним початком і завершенням, здійснюваних індивідуумом чи організацією для вирішення специфічних завдань з зазначеним розкладом, затратами і параметрами виконання» [72].	Товб А.С. Ципес Г.Л. [72].

Примітка. Складено автором на основі джерел [4,11,33,, 67,68, 71, 72,77]

Проект можна представити, як систему. (рис.1.2.) Система – це сукупність елементів організованих таким чином, що діють вони як єдине ціле для досягнення певної мети.

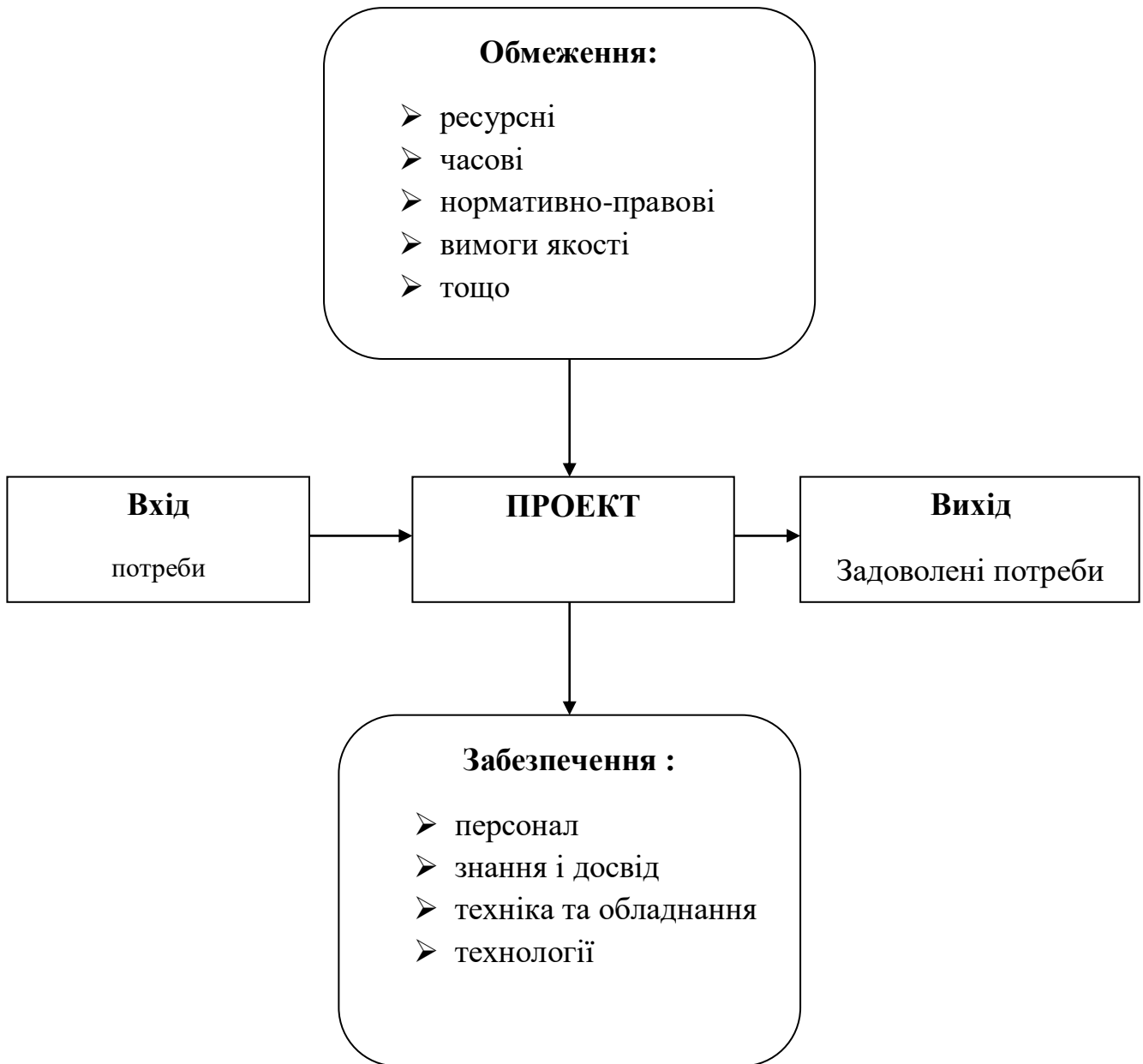

Рис.1.2. Проект, як система

Доцільно виділити принципи управління проектами, які визначають їх спрямованість, а саме (рис.1.3.):

Рис.1.3. Принципи управління проектами

Примітка. Розроблено автором

На рис. 1.4. відображені цілі. Вони мають різні вектори спрямування, тобто скорочення строків виконання проекту потребує збільшення бюджету за незмінних обсягів і якості, чи навпаки – обмеження бюджету вимагає збільшення строків або ж коригування вимог щодо якості.

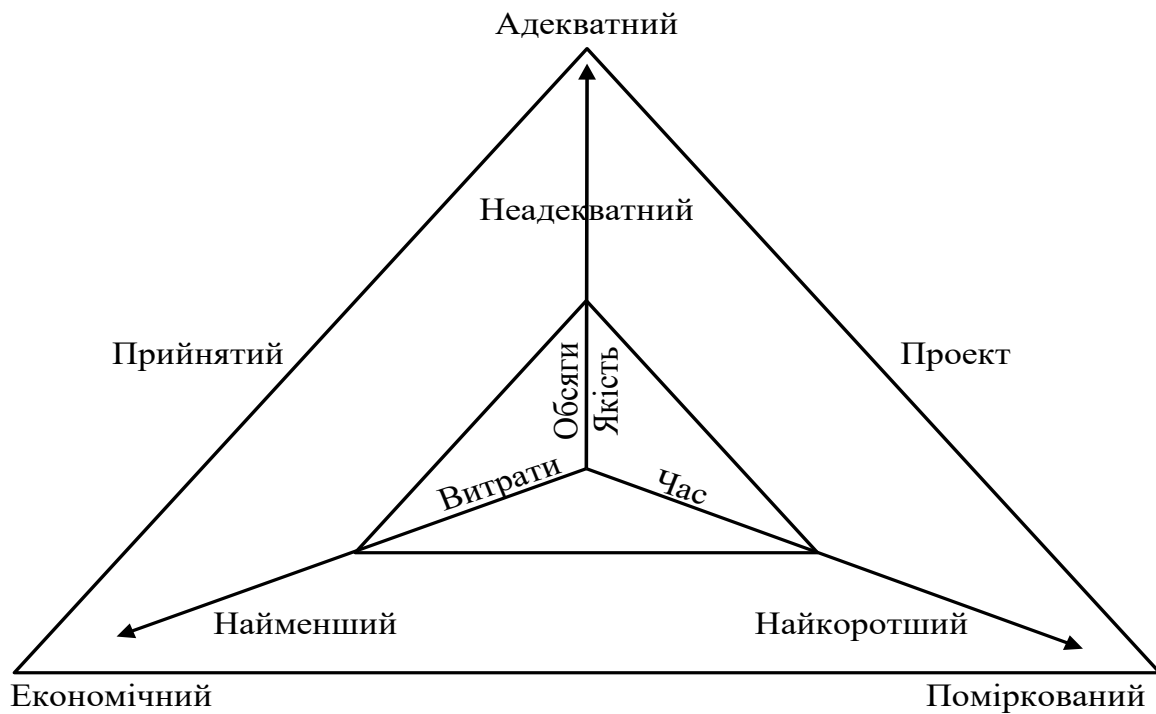

Рис. 1.4. Цілі управління проектами

Відомо низку формалізованих методів, розрахунки за допомогою яких можуть слугувати основою для прийняття рішень у сфері інвестиційної політики. Якогось універсального методу на всі випадки не існує. Із позиції управлінського персоналу підприємства інвестиційні проекти можна класифікувати за ознаками відображеними на рис. 1.5.

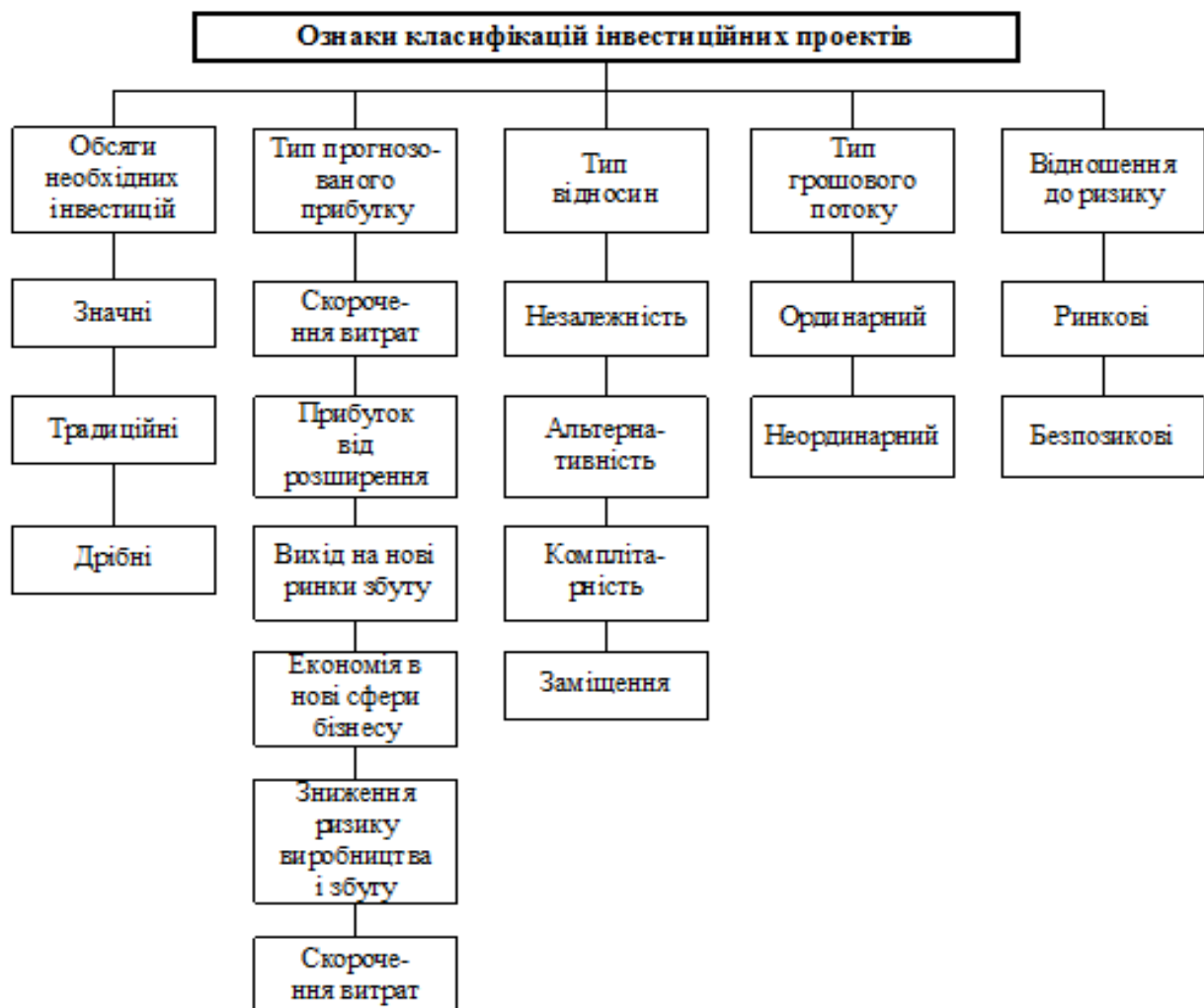

Рис. 1.5. Ознаки класифікації інвестиційних проектів

1.2. Теоретичні аспекти ризиків та їх класифікація

Шевчук В.Я.. стверджує, що «ризик має три характерні властивості:

- ✓ суперечливість;
- ✓ альтернативність;
- ✓ невизначеність» [81].

Дослідження, вивчення та досвід щодо виникнення, змісту та характеру впливу ризиків дає змогу точніше їх спрогнозувати і спланувати на відповідні періоди. Запропонована нами класифікація ризиків наведена на рис 1.6.

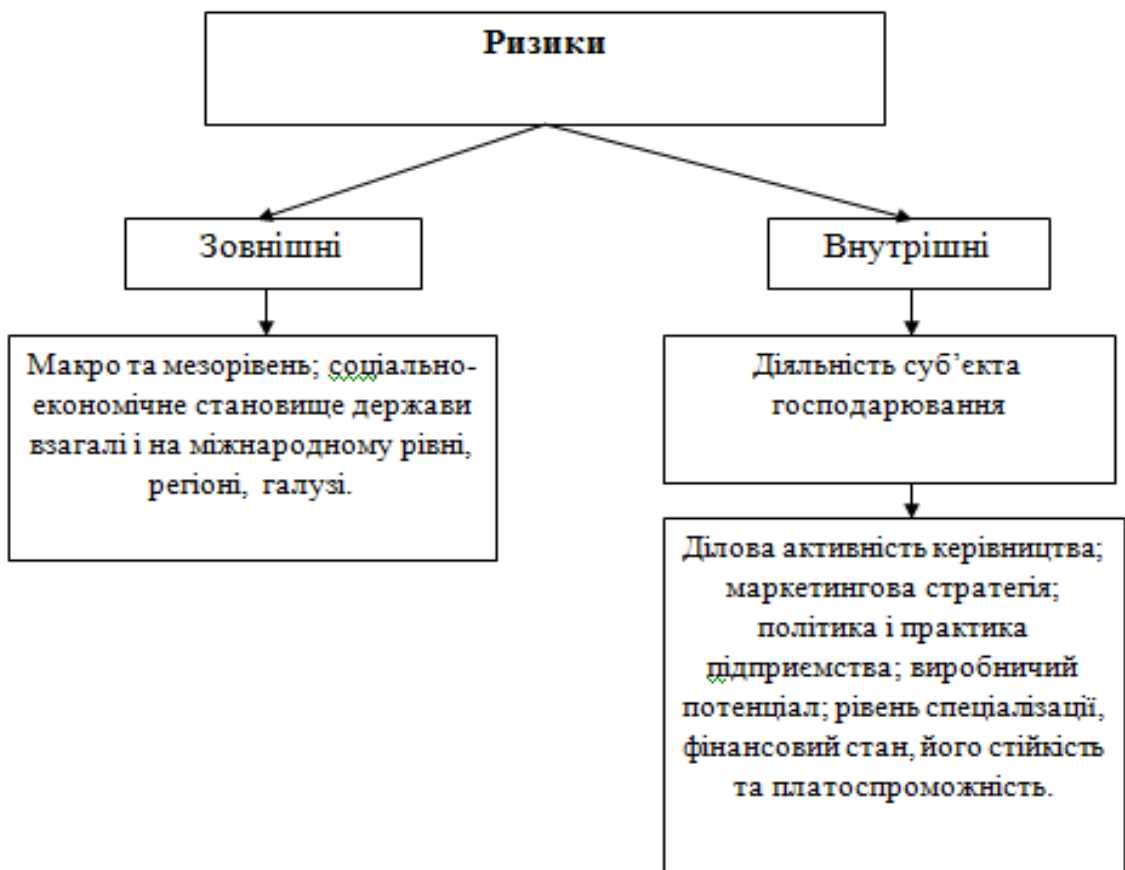

Рис. 1.6. Класифікація ризиків

Примітка. Розроблено автором

Найбільш точну характеристику підприємницького ризику дають його функції. В економічній літературі виділяють такі функції ризику:

- інноваційна;
- регулятивна (управлінська) має суперечливий характер і виступає в 2-х формах: конструктивна; деструктивна;
- захисна;
- аналітична – передбачає можливість вибору з декількох альтернатив (рис. 1.7.).

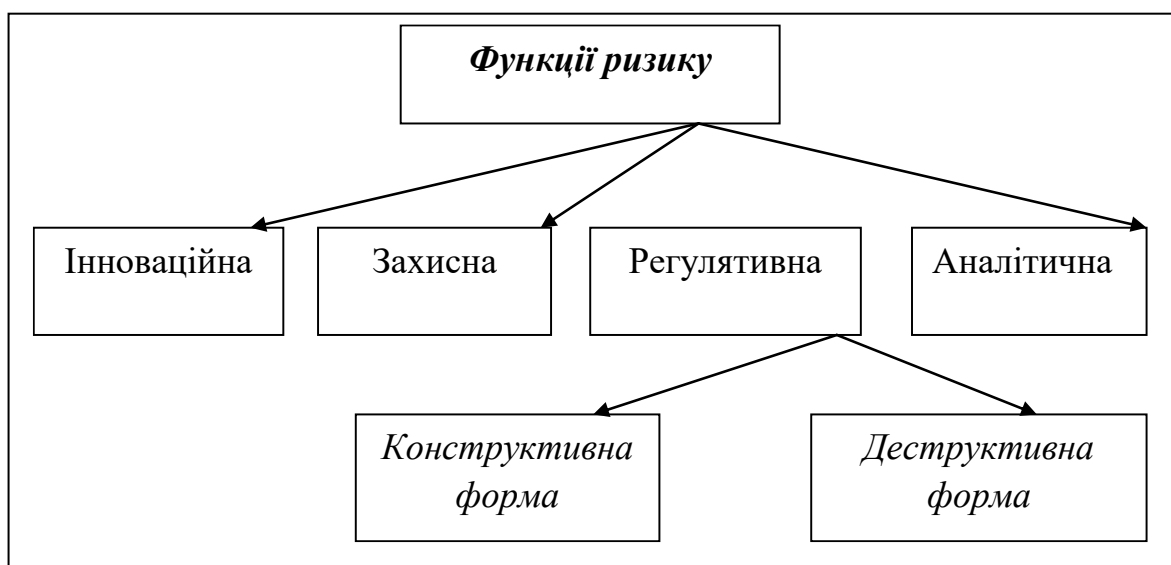

Рис. 1.7. Функції ризику

Дослідженням теоретичних та методичних аспектів оцінки та управління ризиками займаються українські науковці, і не тільки, зокрема А. Алгін, В. Вітлінський, В. Гранатуров, П. Грабовий, І. Івченко, С.Наконечний, С. Петрова, С. Полтавцев, Л. Растрігін, О. Шарапов та інші.

Місце «керування ризиками» у процесі розробки й реалізації управлінських рішень подано на рис.1.8.

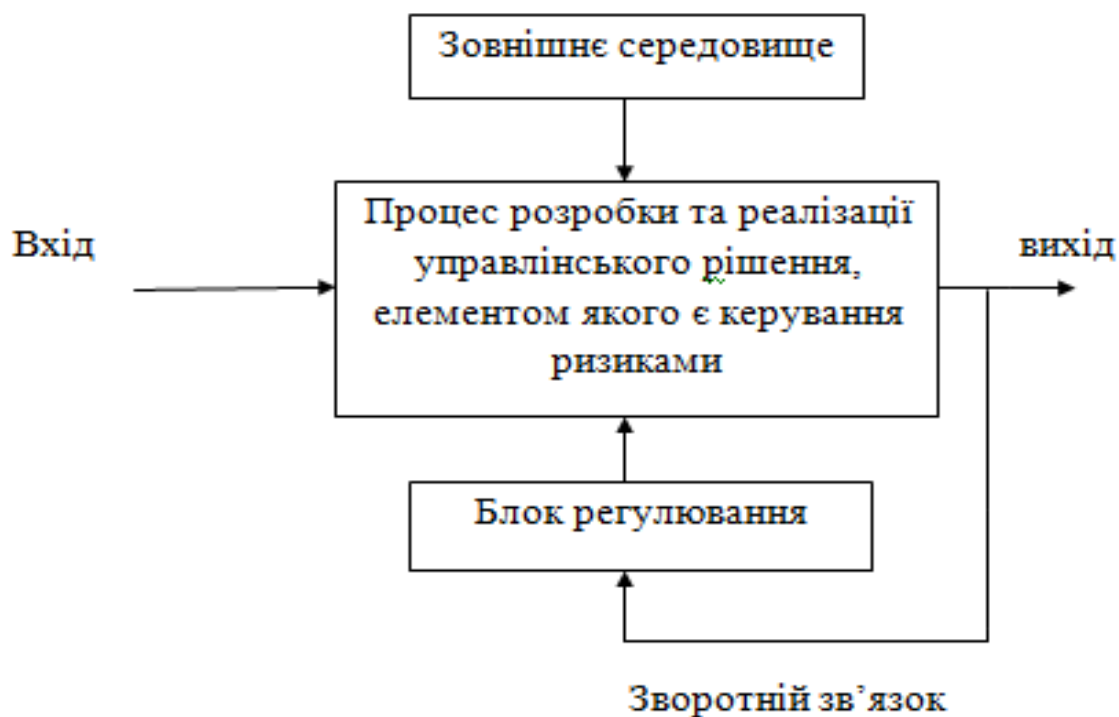

Рис.1.8. Місце керування ризиками в процесі розробки й реалізації управлінських рішень [83]

Головним завданням в управлінні ризиком є систематичне використання методів, що є у розпорядженні менеджерів, способів і прийомів для вирішення завдань, що мають відношення до ризиків:

- ✓ встановлення контексту,
- ✓ аналіз (виявлення і оцінка),
- ✓ визначення методів впливу,
- ✓ моніторинг

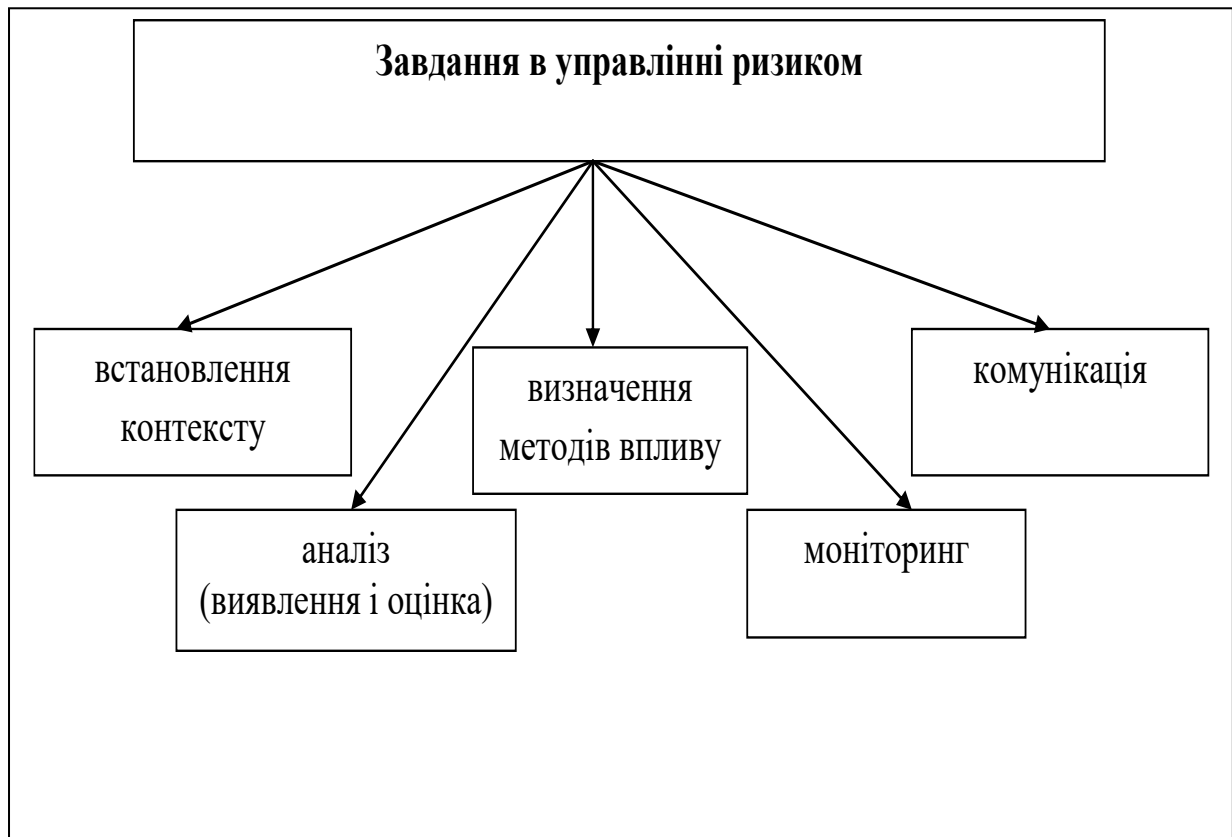

Рис.1. 9. Головні завдання в управлінні ризиком

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

2.1. Особливості врахування ризиків при фінансуванні інвестиційних проектів

Управління інвестиційними ризиками в сучасних умовах потребує:

- системного, науково – обґрунтованого підходу;
- розробки економічного інструментарію та відповідних методик, що дозволять ефективно використовувати напрацьований науковий потенціал.

В ПК України [3] наводиться таке визначення: «інвестиції – господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно»[87].

Інвестиції мають поділ на дві групи: капітальні та фінансові інвестиції.

Фінансові інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів або інших фінансових інструментів. Фінансові інвестиції поділяються на:

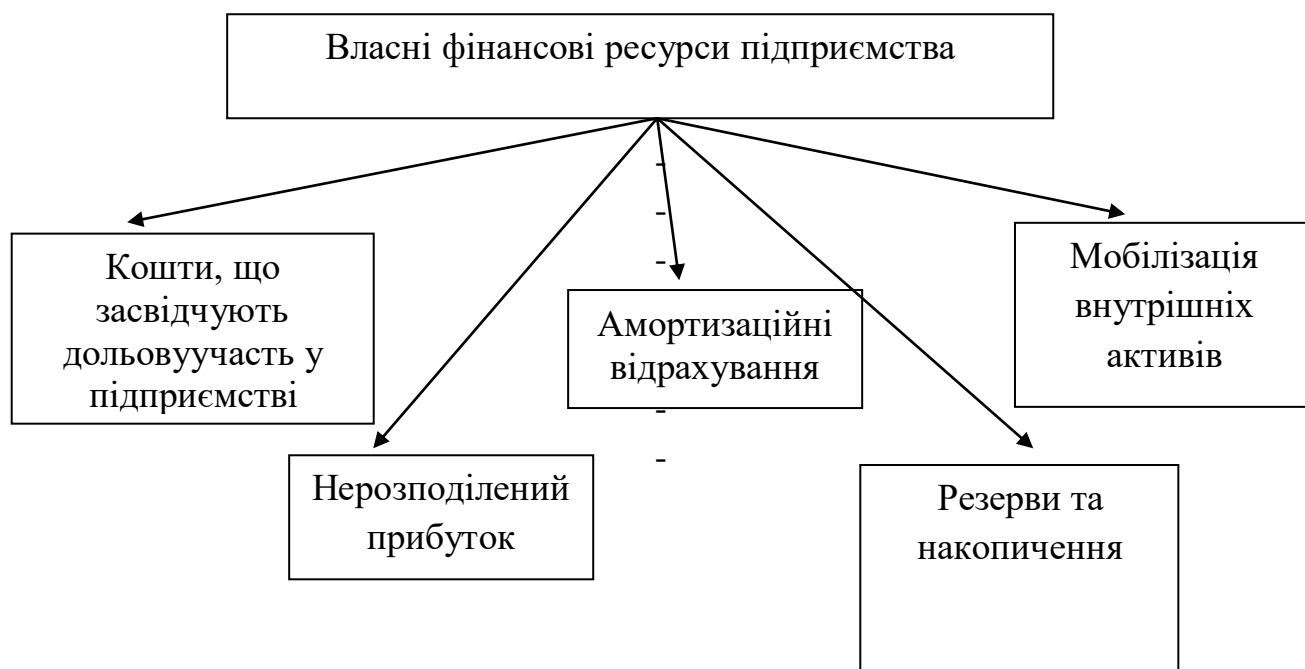
- прямі інвестиції – господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою при їх розміщенні такою особою;
- портфельні інвестиції - господарські операції, що передбачають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку або біржовому товарному ринку.

Капітальна інвестиція, – це «господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації» [87].

Згідно ЗУ «Про інвестиційну діяльність» [65] інвестиційна діяльність може здійснюватись за рахунок:

- «власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо)»[65]
- «позичкових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити)»[65]
- «залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб)»[65]
- «бюджетних інвестиційних асигнувань»[65]
- «безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян»[65].

Структура власних фінансових ресурсів підприємства, які можуть бути використані з метою інвестування, представлена на рис. 2.1.

- Рис. 2.1. Власні фінансові ресурси підприємства

Можливі джерела для запозичення фінансових ресурсів подані на рис 2.2.

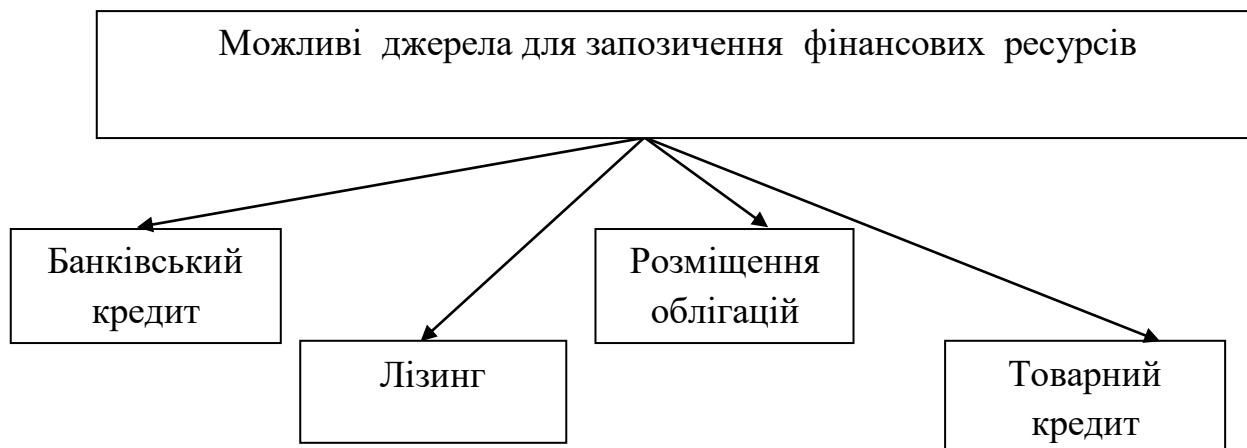

Рис. 2. 2. Джерела для запозичення фінансових ресурсів

Причини виникнення ризику подані на рис. 2. 3.

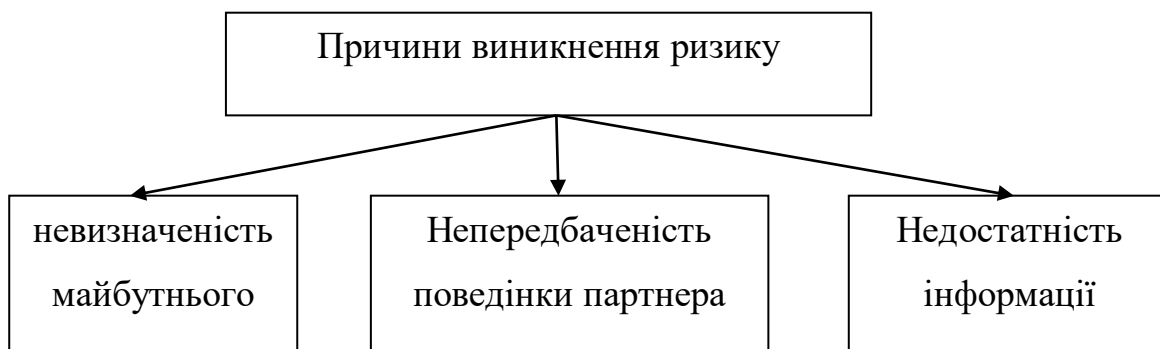

Рис. 2.3. Причини виникнення ризику

2.2. Аналіз ефективності інвестиційних проектів з урахуванням можливого ризику та невизначеності.

Вихідними даними для розрахунку ефективності проекту служать: мета проекту; характер виробництва, загальні відомості про використовувану технологію, вид продукції, що виготовляється; умови початку та завершення реалізації проекту, тривалість розрахункового періоду; відомості про економічне оточення. (рис.2.4.)

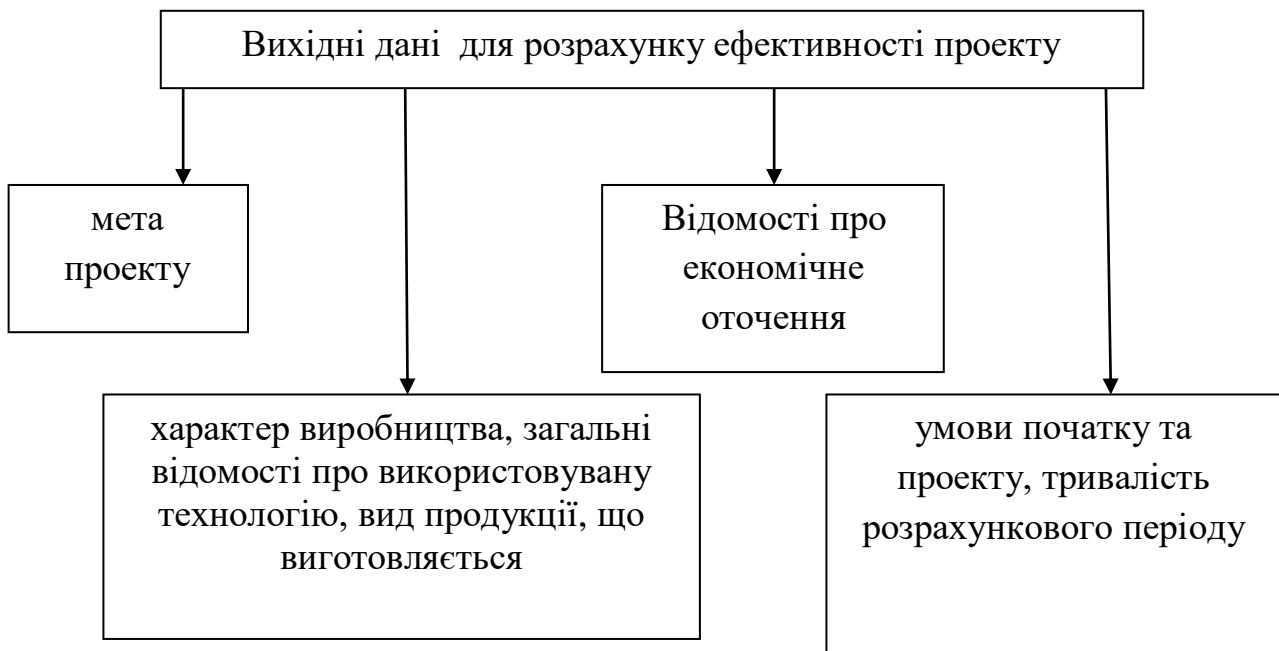

Рис.2.4. Вихідні дані для розрахунку ефективності проекту

Розрахунок чистої теперішньої вартості (NPV) здійснюється за формулою:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{P_n}{(1+r)^n} - IC \quad (2.1)$$

де, P_n – грошовий потік упродовж n років;

r – ставка дисконтування;

IC – сума початкових інвестицій.

Таким чином, чиста теперішня вартість – це різниця між величиною грошових потоків, що надходять у процесі експлуатації проекту, дисконтованих за прийнятною ставкою дохідності (r) та сумою початкових інвестицій.

При цьому потрібно прийняти до уваги, якщо:

$NPV > 0$, інвестиції дадуть прибуток (проект можна прийняти);

$NPV < 0$, інвестиції будуть збитковими (проект не слід приймати);

$NPV = 0$, інвестиції ненадуть ні прибутку, ні збитку. У даному випадку рішення треба приймати на основі інших критеріїв (поліпшення умов праці, зростання іміджу підприємства, досягнення певного соціального ефекту тощо).

Індекс рентабельності інвестицій (IR) визначає ступінь прибутковості одиниці витрат. Його розраховують шляхом відношення чистої теперішньої вартості до початкової суми інвестицій

$$IR = \frac{NPV}{IC}, \quad (2.2)$$

З наведеної формули можна зробити висновок, якщо:

$IR > 1$, інвестиції рентабельні;

$IR < 1$, інвестиції збиткові;

$IR = 1$, інвестиції не збиткові і не рентабельні.

Норма рентабельності інвестицій (HRI) є таке значення коефіцієнта дисконтування (r) при якому чиста теперішня вартість (NPV) проекту дорівнює

$$HRI = r \text{ при } NPV=0. \quad (2.3)$$

При розрахунку норм рентабельності проекту, коли грошовий потік не є постійною величиною використовують таку формулу.

$$HRI = r_1 + \frac{NPV_1}{NPV_2 - NPV_1} \times (r_2 - r_1), \quad (2.4)$$

де r_1 – значення табульованого коефіцієнта дисконтування, за якого $NPV_i > 0$;

r_2 – значення табульованого коефіцієнта дисконтування, за якого $NPV_i < 0$.

Точність розрахунку за цією формулою буде тим більшою, чим менша різниця між r_1 і r_2 . При цьому необхідною умовою є $\min NPV_i > 0$ при r_1 та $\max NPV_i < 0$ при r_2 [57].

Строк окупності інвестицій (T_0) – це час, протягом якого грошовий потік, одержаний інвестором у процесі експлуатації проекту, зрівнюється із сумою інвестицій (вимірюється в роках, місяцях).

Строк окупності інвестицій (T_0) може розраховуватися за такою формулою

$$T_0 = \sum P_n \geq IC, \quad T_0 = \min n, \quad (2.5)$$

де P_n – грошовий потік упродовж n років;

IC – сума початкових інвестицій.

Коефіцієнт ефективності інвестицій (KEI) відображає рівень прибутковості інвестицій без врахування дисконтування доходів. В основу розрахунку даного коефіцієнта покладено зіставлення чистого прибутку та початкових інвестицій.

$$KEI = \frac{PN}{1/2(IC + RV)}, \quad (2.6)$$

де, PN – прибуток за час дії проекту;

RV – ліквідаційна вартість обладнання (машин, механізмів).

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ЗНИЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

3.1. Інвестиційні проекти в Україні та фінансові ризики

Незмінна умова технологічного оновлення економіки нашої держави та її підйому – це реалізація інвестиційних проектів.

В Україні реалізується низка інвестиційних проектів у різних напрямках, зокрема: від будівництва нових об'єктів, розширення і модернізації діючих потужностей, закупівлі і установки нового обладнання, придбання нових активів, до розробки і впровадження нових технологій, вкладення коштів в креативні проекти і розвиток нових напрямків у науці, виробництві, агропромисловому комплексі, машинобудуванні, сфері обслуговування, нерухомості, транспорті, телекомунікація та інших напрямках.

Компанія «Київстар» має найбільшу абонентську базу в країні — обслуговує 25,7 млн. клієнтів мобільного зв'язку і 1,15 млн. клієнтів фіксованого широкопasmового інтернету. За 23 роки роботи в Україні вона залучила понад \$5 млрд. інвестицій в телеком-ринок. Одним з найбільших її інвестиційних проектів став розвиток LTE технології, що дозволяє користуватися мобільним Інтернетом на ще більш високій швидкості. У 2020 році величина капіталовкладень «Київстара» склав 1,3% (6 млрд) від обсягу всіх інвестицій в країну (508 млрд. грн.). Також компанія перерахувала до держбюджету понад 9 млрд. грн. різних податків і платежів. У першому кварталі 2021 року «Київстар» направив на розвиток нових технологій зв'язку 1 млрд. грн., що дозволило істотно збільшити територію мережі 4G, в тому числі — в сільській місцевості.

Група компаній «Хлібні інвестиції» має більше 25 років досвіду роботи на українському ринку з виробництва хлібопродуктів. Успіх підприємств, які виробляють майже 130 000 т продукції на рік, в вигідних інвестиціях у модернізацію виробництва і сучасне обладнання від провідних світових

виробників. У минулому році компанія інвестувала \$300 тис. в нову автоматизовану лінію з виробництва лаваша на ТОВ "Бердичівський хлібозавод", яка дозволяє мінімізувати брак і скоротити витрату сировини. У 2021 році було направлено €4,5 млн. на запуск лінії заморожених круасанів і виробів з листкового тіста на підприємстві ТОВ ChantaMount, що знаходиться в Київській області. Лінія повністю автоматизована і оснащена високотехнологічним обладнанням.

«АТБ» тримається стратегії динамічного розвитку, ставши лідером галузі роздрібною торгівлі по товарообігу, обсягами сплачених податків, географії присутності, чисельності співробітників, а також темпів зростання. У зв'язку з цим спектр інвестиційної діяльності корпорації вкрай широкий і різноманітний: це і величезні вкладення в розширення мережі, підготовка персоналу у власних навчальних центрах. Щорічно відкриваються більше 100 нових магазинів, з'являються більш 5 тис. нових робочих місць. Компанія системно вкладає величезні суми в розвиток актуальних діджитал - рішень і впровадження інновацій в сфері енергозбереження. Масштабні благодійні проекти «АТБ», спрямовані на підтримку українських лікарень і боротьбу з пандемією, можна вважати інвестиціями в найцінніше — здоров'я нації.

Для інвестора цікаві, насамперед, сектори, де створюється висока додана вартість, продукція яких може бути конкурентною на світових ринках. Україна визначила 10 галузей, які мають суттєвий інвестиційний потенціал.

3.2. Методи зниження ризиків інвестиційного проекту

Методи оцінки ризиків інвестиційних проектів, можливі шляхи подолання недоліків щодо зниження інвестиційних ризиків досліджені вітчизняними та зарубіжними вченими. А саме, Т. Васильєва, В. Захарченко, С. Кошечкин, І. Мазур, М. Меркулов, С. Шумілін та інші.

На думку І. В. Борщука «ризик будь-якого інвестиційного інструмента можна подати у вигляді суми двох компонентів: систематичної та несистематичної»

Рис. 3.1. Методи управління перерозподілом і зниженням інвестиційних ризиків

. Зниження ступеня ризику це – скорочення ймовірності його виникнення та обсягу можливих втрат. Основними методами зниження ризику інвестиційного проекту є:

- Запобігання ризику;
- Нормування ризику;
- розподіл ризику між учасниками проекту;
- зниження ступеня ризику;
- страхування ризику. (рис.3.2.)

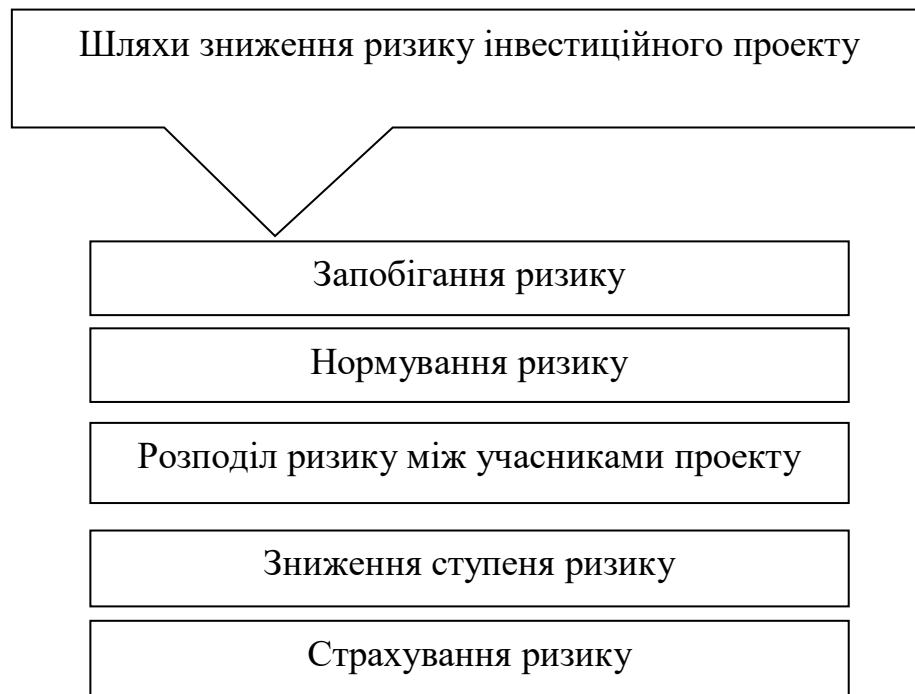

Рис. 3.2. Шляхи зниження проектного ризику

Примітка. Розроблено автором.

Визначення структури резерву на покриття непередбачених витрат може виконуватися на базі одного з двох підходів.

- При першому підході резерв поділяється на дві частини:
 - на загальний;
 - на спеціальний (рис. 3.3).

Загальний резерв повинен покривати зміни в кошторисі і добавки до загальної суми контракту, наприклад, при необхідності виконання заздалегідь непередбачених робіт та інші аналогічні елементи.

Спеціальний резерв містить у собі надбавки на покриття росту цін, збільшення витрат за окремими позиціями, а також на оплату позовів за контрактами.

Рис. 3.3. Перший підхід щодо структури резерву на покриття непередбачених витрат

Багато практиків вважають, що надбавки на покриття росту цін повинні враховуватися окремо від непередбачених витрат. Це особливо актуально, коли контракти передбачають зміни умов платежів або перегляд умов контрактів відповідно до індексу інфляції

Другий підхід до створення структури резерву передбачає поділ непередбачених витрат за видами витрат, наприклад, на заробітну плату, матеріали, субконтракти (рис. 3.4).

Така диференціація дозволяє визначити ступінь ризику, пов'язаного з кожною категорією витрат, що потім можна поширити на окремі етапи проекту. Цей підхід забезпечує достатній контроль за непередбаченими витратами

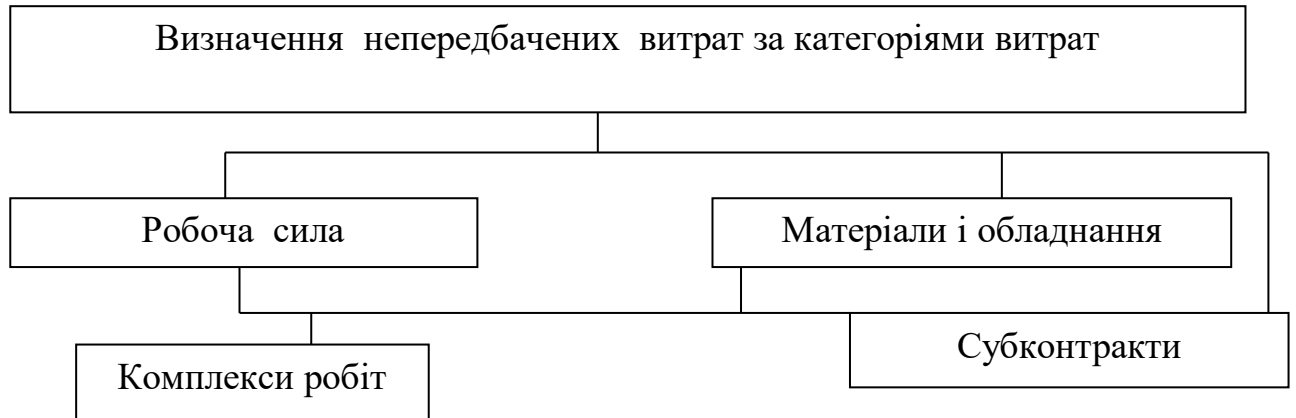

Рис. 3. 4. Другий підхід щодо структури резерву на покриття непередбачених витрат

Загальний резерв повинен покривати зміни в кошторисі, додатки до загального обсягу грошей за контрактом та інші елементи.

Рис. 3.5. Резерви, узгоджені в контракті, на покриття ймовірних затрат (збитків)

Спеціальний резерв складається з надбавки на покриття зростання цін та затрат за окремими позиціями, а також на сплату позовів за контрактами. Згідно з іншим способом (рис. 3.6) структура резервів передбачає визначення ймовірних затрат (збитків) за видами затрат, наприклад, на заробітну платню, матеріали, субконтракта[72].

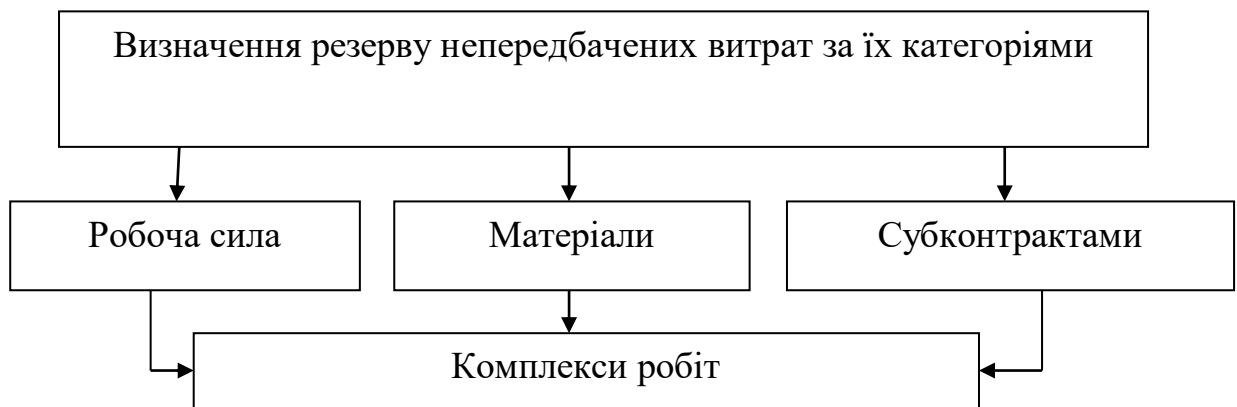

Рис. 3. 6. Визначення структури резервів на покриття ймовірних збитків (затрат)

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Міщинська В.В. Управління проектами: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2005. 231 с.
2. Буряк. Т. В., Литвин З.Б. Економічні ризики: сутність, функції, класифікація та їх характеристика. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.
3. Буряк Т.В., Литвин З.Б. Управління проектними ризиками. . *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: ЗУНУ, 2022.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод.ідопов.) Укл. і голов.ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Бардиш Г.О. Проектний аналіз: Підручник. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2006.415 с.
6. Балюк В.В., Балюк А.В. Особливості врахування ризиків при капітальному інвестуванні
7. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Міщинська В.В. Управління проектами: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2005. 231 с.
8. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. -592 с.
9. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. Учебный курс. К.: Ника-Центр, 1999.
- 10.Богоявленська Ю.В. Проектний аналіз: Навчальний посібник. - Київ: «Кондор», 2004. - 336 с.
- 11.Борщук І.В. Ризик і дохідність при портфельному інвестуванні комерційних банків // Фінанси України. 2001. № 7. С.115-126.
- 12.Бэ́гьюли Ф. Управление проектом. Пер.с.англ. В. Петрашек . Ф. Бэ́гьюли. М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. 208с.
- 13.Верба В.А., Загородніх О.А. Проектний аналіз: Підручник. К.: КНЕУ,

2005. 322 с.

14. Вітлінський В.В., Наконечний С.І., Шарапов О.Д. Економічний ризик і методи його вимірювання. К.: Національний університет ім. Т.Г. Шевченка, 1996.
15. Віхляєва С.І., Редчиць Т.А. Організаційно-економічний механізм управління ризиками інноваційних проектів. НТУ «ХП», Харків, 2010, с.138-142.
16. Волков Н.М., Грачева М.А. Проектный анализ. М.: ЮНИТИ, 1998.
17. Воркут Т.А. Проектний аналіз. - К.: Український центр духовної культури, 2000.
18. Гончаренко О.М. Управління ризиками в процесі реалізації інвестиційного проекту. Вісник соціально-економічних досліджень №36, 2013, С.41- 45.
19. Івченко І.Ю. Економічні ризики: Навчальний посібник. Київ: «Центри навчальної літератури», 2004. 304 с
20. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації. К.: Віра Р, 1999.
21. Гончаренко О.М. Управління ризиками в процесі реалізації інвестиційного проекту. Вісник соціально-економічних досліджень №36, 2013, С.41- 45.
22. Гончаров А.Б. Інвестиція: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Х.: Видавництво Дім «ІНЖЕК», 2003. 336с. Укр. мова.
23. Гриньова В.М., Інвестиційний менеджмент. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. 368 с. Укр. мова.
24. Дамодаран Асват. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов; Пер. с англ. 2-е изд., исправл. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. 1341 с.
25. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі. К.: Либідь, 2001.- 342 с.
26. Долан Э. Дж., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель/ Пер. с

- англ. В. Лукасевича. С - Пб., 1992. с 325.
- 27.Ивин Л.Н., Иванимов А.С. Введение в финансовый менеджмент. К.: ИСИО, 1994. 133с.
- 28.Івченко І.Ю. Економічні ризики: Навчальний посібник. - Київ: «Центрі навчальної літератури», 2004.-304 с
- 29.Ілляшенко С.М. Економічні ризик: .Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 220с.
- 30.Зальотов О., Вареня В. Знайти й убезпечити. <http://www.meta-ukraine.com>].
- 31.Инвестиционная деятельность: учебное пособие. Н.В. Киселева, Г.В. Боровикова, Г.В. Захарова и др; под ред. Г.П. Подливаленко и Н.В. Киселевой: 2-е изд., стер. М.: КНОРУС, 2006. 432с.
- 32.Кашпір Р., Матвієнко П. Похідні фінансові інструменти в управлінні ризиками комерційних банків // Банківська справа № 2 (20). 1998. с 8-16, 3(21). с. 50-55.
- 33.Керівництво з питань проектного менеджменту: Пер. з англ. Під ред С.ДБушуєва. 2-е вид., перероб. К.: Видавничий дім «ДеловаяУкраина», 2000. 198 с. 5.
34. Кобилянський Л.С. Управління проектами. Навч. Посіб. К.: МАУП, 2002. 200 с.
- 35.Кігель В.Р. Визначення найкращого варіанта інвестування в умовах ризику. Фінанси України. 2002. № 12. С. 85-89.
- 36.Клименко С.М., Дуброво О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 252с.
- 37.Кобиляцький Л.С. Управління проектами. К.: МАУП, 2000.
- 38.Коцюба О.С. Моделювання ризику інвестиційної діяльності// Фінанси України. - 2004. - № 7. - с 56-57.
- 39.Керівництво з питань проектного менеджменту: Пер. з англ. Під ред С.ДБушуєва. 2-е вид., перероб. К.: Видавничий дім «ДеловаяУкраина», 2000. 198 с.
- 40.Литвин Б.М. Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб К.: «Хай-Тек

Прес», 2008. 336 с.

41. Литвин З.Б. Деякі аспекти аналізу ризиків інвестиційних проектів Наукові записки: Збірник наук. пр. каф. екон. Аналізу. ТНЕУ; д-р екон. наук. проф. С.І. Шкарбан. Тернопіль: Екон. думка, 2011. С. 432-434.
42. Литвин З.Б. Аналіз ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу: колективна монографія за загальною ред. В.А.Дерія. Тернопіль. Крок. С. 296-328.
43. Литвин З.Б. Необхідність аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Економічний аналіз. Збірник наукових праць за ред. В.А.Дерія. Том 25.2. ТНЕУ. 2016.С.99-109.
44. Литвин З.Б. Деякі аспекти аналізу ризиків інвестиційних проектів. Наукові записки: Збірник наук. пр. каф. екон. аналізу. ТНЕУ; д-р екон. наук. проф. С.І. Шкарбан. Тернопіль: Економічна думка, 2012.
45. Литвин З.Б. Аналіз в управлінні ризиком інвестиційного проекту. Наукові записки: Збірник наук. пр. каф. екон. Аналізу. ТНЕУ; д-р екон. наук. проф. С.І. Шкарбан. Тернопіль: Економічна думка, 2011. С. 432-434.
46. Литвин, З. Б. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Конф.Тернопіль : ТНЕУ, 2014. С. 218-220.
47. Лук'янова В.В., Головач Т.В. Економічний ризик: Навч. посібн. К.: Академ. видав., 2007. 464 с.
48. Лудченко Я.О. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів: Навчальний посібник. - К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 208 с.
49. Любушкин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.П., Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: Учеб. пособие для вузов/ Подред. проф. Н.П. Любушкина.- М.: ЮНТИ - ДАНА, 1999. 471 с.
50. Мазур И.И. Шапиро В.Д. Управление практиками. М.: Высшая школа, 2001.
51. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник. -Київ: ЦУЛ,

2003.-3 76 с.

52. Маршалл Дж. Ф., Бансол В.К. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям: Пер. с англ. М.: ИНФРА -М, 1998.-784 с.
53. Матвійчук А.В. Аналіз і управління економічним ризиком. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 224с. Іл. 21:18. Бібліогр.: 89 назв.
54. Микитюк П.П. Інвестиційний менеджмент: Курс лекцій. Тернопіль Економічна думка, 2002. - 103 с
55. Микитюк П.П. Методи визначення ризику і вибору найменших ризикових варіантів інвестиційних фінансових рішень. *Наукові записки*: 3 б, наук. пр. каф. екон. Аналізу. Терноп. акад. нар. госп-ва; Відп. за вип. д-р екон. наук. проф. С.І. Шкарбан. - Тернопіль: Екон. думка, 2003. Вип. 12, ч. 1. С. 183-186.
56. Москвін С.О., Бевз С.М., Верба В.А., Дідик В.Г., Новиков В.А., Унковська Т.Є. Проектний аналіз. К.: Лібра, 1998.
57. Мойсеєнко І. П. Інвестування: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490с.
58. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 188 с.
59. Мир управления проектами: основы, методы, организация, применение Под. ред. Х. Решке, Х.Шелле. М.: Издательство «Аланс», 1994. 303с.
60. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник.. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 576с.
61. Онищенко В.Ю. Організація виробництва підручник К. : Лібра, 2008. 360с.
Шевченко, Ю.М. Коваленко, С.В. Урванцева - К.: КНЕУ, 2004. 408 с.
62. Передало Х.С., Огерчук О.О., Пшик .Ковальська О.О. Сутність проектів та їх загальна характеристика. Національний університет «Львівська політехніка», 2010. с. 90-95.
63. Примостка Л.О. Операції хеджування на строкових фінансових ринках Банківська справа. 1999. №1. -с. 41-43.
64. Примостка Л.О. Фінансові директиви: аналітичні та облікові аспекти:

Монографія. К.: КНЕУ, 2001. 263 с.

- 65.«Про інвестиційну діяльність» Закон України Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 05.06.2014 № 1772
.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-14#Text>
- 66.Савицька П.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. 2-ге вид. випр. і доп. К.: Знання, 2005. 662 с. (Вища освіта ХХІ століття).
- 67.Скоромюк М.О. Невизначеність і ризики в інвестиційних процесах. Фінанси України. 2003. №5. с 13-15.
- 68.Сохацька О.М. Ф'ючерсні ринки. Історія, сучасність, перспективи становлення в Україні: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 1999.- 408 с.
- 69.Тарасюк Г.М. Управління проектами. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Каравелла, 2004. 344с.
- 70.Товб А.С., Ципес Г.Л. Управление проектами: стандарты, методы, опыт/ А.С. Товб, Г.Л. Ципес. 2-е изд., стер. М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. 240с.
- 71.В.А.Ткаченко. Київ: Центр навчальної літератури, 2003.224с.
- 72.Управление проектами. Под ред. В.Д. Шапиро. СПб: «ДваТри», 1996. 610с.
- 73.ТрілленбергВіллорід. Проектний менеджмент. Конспект лекцій і семінарів. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 96 с
- 74.Тян Р.Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 224 с.
- 75.Фатфудинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. 5-е изд. СПб.: Питер, 2006. 448 с.
- 76.Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Инвестознавство: Підручник. За наук. ред. В.Г. Федоренка. К.: МАУП. 2000.
- 77.Фере В.А., Романченко О.В. Методи оцінки фінансового ризику. Фінанси України. 1997. - № 2. - с.49.
- 78.Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового

- підприємства: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 292 с
79. Управление проектом. Основы проектного управления: учебник. кол. авт.; под ред. Проф. М.Л. Разу. М.: КНОРУС, 2006. 768 с.
80. Швиданенко Г.О., Оголь О.В. Обґрунтування інвестиційних проектів у процесі трансформаційних форм власності; Навч. посіб.. К.: КНЕУ, 1998. 172с.
81. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основы інвестиційної діяльності. К.: Генеза, 1997.
82. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність: Метод, посіб. К.: МАУП, 1998.
83. Щукін Б.П. Аналіз інвестиційних проектів: конспект лекції . - К.: МАУП, 2002. 128 с: іл. Бібліогр.: с 125.
84. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками. К.; 1998.
85. Яскевич А.Й. Стан та перспективирозвитку сукупності методів мінімізації інвестиційних ризиків в Україні. Дон НТУ, 2013.
86. Яскевич А. Державне регулювання розвитку венчурного бізнесу в інвестиційній сфері // www.nbu.gov.ua/Articles/Nadupu/2005-1
87. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення 20.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 13.08.2022).